

**Общинска стратегия
за развитие на социалните
услуги
(2016 – 2020)
Община Брацигово**

/ Приета с Решение № 94 /28.04.2016г. с протокол № 9 / 28.04. .2016г. на ОбС – Брацигово /

Съдържание

- 1 Въведение
 - 1.1.Общинската стратегия за развитието на социалните услуги в община Брацигово
 - 1.2. Обхват.
 - 1.3. Визия
 - 1.4.Основна ценност
 - 1.5. Обхват и фокус на стратегията
2. Приоритети и цели на Общинската стратегия
 - 2.1. Визия, ценности и принципи
 - 2.2 Приоритети в развитието на социалните услуги в община Брацигово
3. Анализ на потребностите от социални услуги на общинско равнище
4. Обособени рискови групи на територията на община Брацигово
 - 4.1.Целеви групи за деца
 - 4.2. Целеви групи за възрастни хора
5. Видаве социални услуги
 - 5.1. Социални услуги за деца
 - 5.2. Социални услуги за възрастни
6. Основни изводи от ситуационния анализ и оценка на потребностите
7. Изводи за наличните услуги
8. Разкриване на нови социални услуги
9. Препоръки към развитие на социални услуги в общността
10. Отговорности и роли в изпълнението на стратегията
 - 10.1.Управление на изпълнението на стратегията, оперативно планиране, отчетност
 - 10.1.1. ДСП – Пещера
 - 10.1.3.Община
 - 10.1.3.1. Общинския съвет:
 - 10.1.3.2.Кметът на общината:
 - 10.1.3.3. Общественият съвет по социално подпомагане и социални услуги
 - 10.1.4. Дирекция Бюро по труда
 - 10.1.5. Участие на НПО
 - 10.2. Механизми на партньорството
 - 10.3. Участие на общината в мониторинга и оценката
 - 10.3.1.Създаване на комисия за мониторинг и оценка
 - 10.3.2.Планиране и изпълнение на дейностите за мониторинг и оценка
11. Ресурси
 - 11.1.Структура на средствата за финансиране на социалните услуги в община Брацигово
 - 11.2.Други необходими ресурси
12. Заключение
- 13.Оперативен план с времеви график за изпълнение на Общинската стратегия

1. Въведение

1.1. Общинската стратегия за развитието на социалните услуги в община Брацигово (2016 – 2020)

е разработена като част от Стратегията за развитие на област Пазарджик (2016 – 2020). Стратегията обхваща 5-годишен период. Кметът на Общината утвърждава Стратегията след съгласуване с Дирекция за социално подпомагане. Утвърдената Стратегия се приема от общинския съвет – Брацигово. Структурата и съдържанието на Стратегията са разработени и представени в съответствие с нормативните разпоредби на чл.36а(4) ППЗСП. Стратегията обхваща планов период от 5 години (2016 – 2020). Стратегията включва дейности, които ще се реализират на територията на община Брацигово. Бенефициенти на дейностите от Стратегията са всички рискови групи – уязвими общности, деца и възрастни в риск, независимо от възрастовите им групи.

1.2. Обхват. За да се преодолее неравномерността в развитието и достъпа до социални услуги Общинската стратегия обхваща всички уязвими общности, всички възрастови групи. Стратегията проектира развитието на както на социалните услуги, така и на пакет от общински политики и хоризонтални мерки за социално включване, насочени към устойчиви решения на проблемите на рискови групи.

1.3. Визия. Създаването и приемането на Общинската стратегия за социални услуги в община Брацигово изразява стремежа на всички участници да допринесат за развиването на модерна социална политика в общината. Тази стратегия изразява желанието за създаване на условия за пълноценна реализация чрез грижа и подкрепа за местните общности, групи, индивиди в риск, защото реализацията е право на всеки един и допринася за развитието на общностите. Тя ще подкрепя съхраняването, поддържането и установяването на жизнено общности и интеграцията на всяко дете и възрастен в тях. За постигането на тези цели стратегията предвижда развиването на модерна, ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество.

1.4. Основна ценност е да се осигурява достъпни и качествени социални услуги в община Брацигово, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи. Общинската стратегия е създадена в процес на партньорство между заинтересованите страни в общината (ДСП, общинска администрация, общински съветници, социални услуги, НПО и други). Процесът на планиране стъпи на анализ на нуждите на рисковите групи и ресурсите на общината, извършен през периода до декември 2015 г. При разработването на общинската стратегия са използвани Общинския план за развитие, Общинската програма за закрила на детето и Областната стратегия за развитие на социалните услуги (2016-2020).

При разработването на стратегията са следвани следните принципи и подходи на планиране:

- Планиране с участието на заинтересованите страни;
- Съответствие с реалните нужди на групите в риск;
- Изпълнимост и приложимост на планираните интервенции;
- Гъвкавост при определянето на съдържанието на планираните услуги и мерки.

1.5. Обхват на стратегията

В географско отношение обхватът на стратегията покрива всички населени места на територията на община Брацигово.

Стратегията включва на първо място социалните услуги, които ще работят на територията на общината през периода 2016 – 2020 г. Включени са както съществуващите вече

услуги и развитието на нови социални услуги, които имат ключово значение за социалното включване и решаването на проблемите на рисковите групи и индивиди.

В стратегията са включени социални услуги за всички рискови групи на територията на общината като в рамките на стратегията са изведени нейните приоритети като целеви групи и услуги за периода на действието ѝ.

2. Приоритети и цели на Общинската стратегия

2.1. Визия, ценности и принципи

Създаването и приемането на Общинската стратегия за социални услуги в община Брацигово изразява стремежа на всички участници да допринесат за развиването на модерна социална политика в общината. Тази стратегия изразява желанието за създаване на условия за пълноценна реализация чрез грижа и подкрепа за местните общности, групи, индивиди в риск, защото реализацията е право на всеки един и допринася за развитието на общностите.

Общинската стратегия ще подкрепя съхраняването, поддържането и установяването на жизнени общности и интеграцията на всяко дете и възрастен в тях. За постигането на тези цели стратегията предвижда развиването на модерна, ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество.

Чрез общинската стратегия на община Брацигово се присъединява и към европейските принципи на хуманност и солидарност, като осигурява достъпни и качествени социални услуги в общината, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи. Основна ценност за стратегията е всяко човешко същество със своята уникалност на възможностите за реализация, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение.

Стратегията утвърждава следните принципи и ценности при планирането и предоставянето на социални услуги:

- Съответствие на социалните услуги с международните документи относно човешките права;
- Недискриминация, обществена солидарност и толерантност към всички социални групи;
- Ефективност и ефикасност на социалните услуги и партньорствата;
- Равен достъп до услуги за всички живеещи на територията на община Брацигово;
- Водещи интереси на потребителите при планиране и предоставяне на социални услуги;
- Създаване на гъвкави услуги, съобразени с конкретните нужди и потребности на потребителите;
- Иновативност в процеса на планиране и предоставяне на социални услуги;
- Насърчаване на услугите в общността;
- Ползване на услуги от резидентен тип;
- Предоставяне на възможност за участие на потребителите в процеса на планиране и потребление на услугите;
- Ефективност и прозрачност при усвояването на финансовите средства;
- Подкрепа на персонала за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти;
- Законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България

2.2 Приоритети в развитието на социалните услуги в община Брацигово

Те са изведени въз основа на заключенията и препоръките от направеното проучване и цялостен анализ на ситуацията и потребностите на рисковите групи в община Брацигово, а именно:

Приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията.

Обща цел 1. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи. Подкрепа за интегритета на семейства и общности, чрез:

Специфична цел 1.1. Разширяване на мрежата от социални услуги в община Брацигово за подкрепа на уязвимите семейства и децата за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие.

Специфична цел 1.2. Създаване на нови социални услуги и увеличаване на капацитета на съществуващите услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.

Специфична цел 1.3. Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.

Специфична цел 1.4. Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на включването и реализация на лицата с увреждания.

Специфична цел 1.5. Разширяване на мрежата от социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Приоритетно направление 2: Създаване на нови социални услуги от резидентен тип със среда близка до семейната, за децата, които не могат да бъдат изведени в семейна среда. Подобряване качеството на съществуващите услугите от резидентен тип.

Специфична цел 2.1. Закриване и трансформация на съществуващи социални услуги за деца.

Специфична цел 2.2. Поетапно преобразуване в алтернативни услуги в общността поради намаляване броя на децата.

Специфична цел 2.6. Разкриване на социални услуги от резидентен тип със среда, близка до домашната за хора с увреждания и стари хора.

Приоритетно направление 3: Развитие на капацитета за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги. Развиването на нови социални услуги и подобряването на качеството на мрежата от социални услуги, въвеждането на принципи на работа и взаимодействие, насочени към ефективност и ефикасност, добро управление изискват въвеждането на общинската политика развитие на човешките ресурси в услугите и общинските администрации чрез обучения, супервизия и различни форми на подкрепа. Предвижда се развитие на механизми и стимули на областно ниво за подкрепа на доставчиците на социални услуги за непрекъснато повишаване на качеството на социалните услуги.

Приоритетно направление 4: Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги.

3. Анализ на групите в риск в община Брацигово

Фактори, които пораждаат риск за различни групи от населението

Същността на социалните услуги е да предпазват хората от рискове и да подпомагат реинтеграцията им в случай на появили се рискове. Социалните услуги се отнасят до общности, групи или индивиди и докато за първите два случая са по-скоро за превенция, то при индивидите услугите влизат в действие при появил се риск.

Социалните услуги често се явяват заместители на редица нерешени обществени проблеми от сферата на образованието, здравеопазването или жилищната политика. Затова е важно да се идентифицират, кои са факторите/обстоятелствата, които в ситуацията създават рискове пред определени групи.

При планирането на социалните услуги от изключителна важност е да се открият основните проблеми, които пораждаат рискове за различните групи, да се набележат мерки за решаването им и да се планират услуги по превенция.

Такива основни фактори, които утежняват ситуацията, са:

1. Фактори, свързани с доходите - безработицата е основният проблем за осигуряване на нормален стандарт на живот. Ограниченият брой работни места се дължи на малкия брой предприятия и фирми осигуряващи заетост и съответно липса на алтернативни работни места, както и на затваряне на предприятия и фирми в резултат на икономическата криза и / или намаляване на работното време. Безработицата и липсата на доходи в семействата рефлектират върху всички рискови групи. Затруднени са родителите да осигуряват добри битови условия за живот на децата си, да покриват разходите и потребностите им, което е една от причините за настаняването на деца в институции, както и за ранен отказ на децата от училище. Липсата на доходи в някои семейства е една от предпоставките за възникване на агресия при хората, което в някои случаи води до домашно насилие. Затрудненията при хората в пенсионна възраст и хората с увреждания произтичат също от ниските или липсващи доходи и необходимостта от закупуване на лекарства и медикаменти.

2. Образование

Анализът на статистическите данни направен в Община Брацигово показва, че най-големият дял в групата на безработните лица са хората с основно и по-ниско образование - 50 %. Децата и младежите напуснали рано училище (с основно и по-ниско образование) са с предпоставка за развитие на различни форми на девиантно поведение в бъдеще и стават рисков контингент.

3. Структура на семейството

Структурата на семейството е от основно значение при формулирането на рисковите групи, поради подкрепата, която се осъществява от близкото семейно обкръжение. Повечето хора със социални проблеми разчитат на близките си, поради липса на алтернативни социални услуги. Особено висок е риска при многодетни семейства, непълни семейства (родители, които сами отглеждат децата си, самотни хора с увреждания, самотни възрастни хора).

4. Увреждане или тежък здравословен проблем

Наличие на увреждане или тежък здравословен проблем поставя в неравностойно положение хората с увреждания и техните семейства. Липсата на достъпна архитектурна среда и подходяща инфраструктура, както и съответни алтернативи за заетост поставят тези хора в социална изолация. Състоянието на лице с увреждане в повечето случаи изисква един от трудоспособните членове на семейството да полага грижи за него, което води до задълбочаване

на проблемите , свързани с доходите. Много често семейства на хора с увреждания остават без доходи или с минимални доходи в периодите между сключване на договори по програмите «Личен асистент», « Социален асистент» и «Домашен помощник».

Трудно се справят и самотните възрастни хора с увреждания с оглед на ниските доходи, които получават и месечните разходи за лекарства и медикаменти .

5. Затруднен достъп до здравни услуги

На територията на Община Брацигово съществува проблем свързан с ограниченият достъп до здравни услуги. В малките населени места липсва квалифициран здравен персонa, не е добре развита транспортната връзка между общинският център и селата , между селата и областния център. Не са малко населените места в които липсва транспортна връзка с общинския център , обстоятелство, което поставя хората в изолация.

Липсата на здравни пътеки, които покриват разходите за лечение, ниските доходи или липсващите доходи, големият процент неосигурени лица, ниската здравна култура, липсата на транспорт до здравни заведения и недостъпната архитектурна среда са факторите, предпоставка за рисково съществуване за хора в пенсионна възраст, живеещи в отдалечените села, за хора с различни по вид и степен на увреждания, семейства с ниски доходи , както и за хората от етническите малцинства.

6. Изолираност на населеното място

Отдалечените от общинския център села са населени почти изцяло със стари хора. Липсват редовни транспортни връзки, което затруднява достъпа на лицата до ползването на здравни и социални услуги. Социалните патронажи не достигат до всички населени места, поради големите транспортни разходи, които оскъпяват и ограничават възможността за ползване на услугата. В общината живеят значителен брой възрастни самотни хора, които изцяло разчитат на подкрепата от кметовете, кметските наместници и съседи.

Хората в трудоспособна възраст са принудени да търсят работа в общинските центрове и в други областни центрове, което натоварва семейните доходи. Единствената възможност за заетост на това население са програмите по временна заетост, които са ограничени и не обхващат всички нуждаещи се. Част от нуждаещите се не поддържат регистрацията си, ако няма базирани структури на Агенцията по заетостта и се налага да пътуват, поради което са лишени от възможността да се включат в програми за заетост. Изолираността на населеното място формира като група в риск:

- ✓ самотно живеещи стари хора - 668 души ;
- ✓ семейства без/с ниски доходи;
- ✓ възрастни хора - 2 727 души

7. Принадлежност към етнически малцинства, които живеят в изолация в обособени квартали и махали.

8. Откъснатост от семейната среда и липса на подкрепа от близките - деца и самотни стари хора, настанени в специализирани институции.

9. Възрастта е друг основен параметър, който влияе върху уязвимостта на населението, спрямо възможностите за автономност на хората и необходимостта от подкрепа.

Както и при доходите, параметърът възраст не формира самостоятелно рискови групи, а само в съчетание с други обстоятелства - увреждане или в наличие или липса на близки и възможностите им да предоставят грижи .

4. Обособените рискови групи на територията на Община Брацигово са следните :

Целева група „ Деца “

Подгрупа „ Деца в риск“

В тази група влизат следните подгрупи:

- ✓ деца, отпаднали от училище - 6
- ✓ деца от социално слаби семейства, самотни родители и многодетни семейства – 53
- ✓ деца с увреждания – 14

1.1. Общ брой от рисковата група - 73 .

1.2. Обща характеристика – децата в риск е една изключително обширна група, която включва деца с различни по своето естество проблеми. Не може да бъде определена етническа принадлежност на децата , тъй като проблемите са по – скоро в резултата на социалния им статус.

1.3. Рискови фактори за целевата група :

- ✓ риск от социална изолация
- ✓ формиране на девиантно поведение
- ✓ изграждане на асоциални личности, които в бъдеще ще бъдат проблем на обществото
- ✓ намаляване на възможностите за самостоятелен и независим живот
- ✓ задълбочаване на увреждането (при деца с увреждания)

1.4. Действащи социални услуги в общината за целевата група :

- ✓ **Дневен център за деца с увреждания**– капацитет 14 , заети – 13. Доставчик на социалната услуга е Община Брацигово - делегирана от държавата дейност. Дневният център за деца с увреждания (ДЦДМУ) е комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите през деня, свързани с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните потребности от организация на свободното време и личните контакти. В ДЦДМУ се предоставят здравни, социални и педагогически услуги.
- ✓ **Център за обществена подкрепа** – 30 места

Центърът за обществена подкрепа /ЦОП/ е комплекс от социални услуги, свързани с превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви.

Сред източниците на риск, които водят до нарастваща уязвимост на децата, жертви на насилие и/или трафик, са икономическите условия, семейните отношения, ниското образование, липсата на заетост, растящата бедност в общностите им. Представителите на етническите малцинства са с висока уязвимост по отношение на насилие и трафик с цел сексуална експлоатация, принудителен труд, просия и други незаконни, включително престъпни, дейности.

Като добри практики, които следва да се подкрепят и развиват, включително и необходимото ресурсно осигуряване, анализът посочва координацията и ефективното

взаимодействие на отдела «Закрила на детето» по места с педагогическите съветници от училищата, полицейските органи от Детска педагогическа стая и Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Наблюденията на специалистите от ДСП сочат, че е подходящо в специфична подгрупа да бъдат обособени децата с девиантно поведение. Сред най-често срещаните прояви са агресията (включително нанасянето на побои), употребата на алкохол и упойващи вещества, кражбите и грабежите. Причините за девиантното поведение са липса на родителски контрол, раздяла в семейството – при разведени родители или при родители в чужбина, бедността, безработицата и др. Следователно дейностите трябва да бъдат комплексни и насочени подобряване на семейната среда или намаляване на неблагоприятните ефекти от въздействието и.

1.5. Оценка на потребностите и анализ на дефицитите и от услуги и мерки

Целевата група «Деца в риск» , включваща в себе си четири подгрупи се очертава като една от най-големите рискови групи на територията на Община Брацигово, което налага разкриване на нови форми на социални услуги, удовлетворяващи нейните потребности.

Новата услуга, която може да бъде разкрита, като „Дневен център за деца на улицата“. Стремехът е за осигуряване на психологическа помощ, сигурност и закрила за децата и техните семейства. Идеята е да бъдат предоставени разнообразни форми на социални услуги касаещи рисковата група с цел децата и техните семейства да имат право на избор , който да удовлетвори най- пълноценно персоналните им потребности. Целта ще бъде – осигуряване на качество на живот , което гарантира пълноценното физическо, емоционално и познавателно развитие и социално включване на децата в риск.

Подгрупа „Деца настанени в услуги от резидентен тип“.

2.1. Общ брой лица от рисковата група – 53 деца

2.2. Обща характеристика – целевата група включва деца от 3 до 20 години, настанени в следните социални услуги :

- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания с капацитет 15 ползватели.** Към месец декември услугата е на 90% пълняемост.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания с капацитет 15** - Център за настаняване от семеен тип е услуга, в която децата се отглеждат в среда, близка до семейната и получават професионална грижа. Към месец декември в услугата са били настанени 13 деца.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания с капацитет 10.** Към месец декември 2015г. потребителите са били 7 деца. Това е социална услуга от резидентен тип, която предоставя жизнена среда за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство
- **Преходни жилища- 2 бр. с общ капацитет – 16 места,** към месец декември 2015г са били 13 младежи. В Преходни жилища получават възможност да живеят в среда близка до семейната, да придобият навици и умения за водене на самостоятелен, по-организиран начин на живот и по-лесно интегриране в обществото.
- **Наблюдавано жилище** - Това е форма на социална услуга, оказваща подкрепа и консултиране на лица, навършили 18 години, които напускат социалната услуга от резидентен тип и им предстои да водят независим начин на живот. Потребителите на услугата към декември 2015г. са били 6.

2.3. Рискови фактори за целевата група :

- ✓ липса на възможност за самостоятелен и независим живот
- ✓ риск от изграждане на асоциални личности
- ✓ формиране на девиантно поведение
- ✓ липса на качества за конкурентноспособност

- ✓ невъзможност да организират сами ежедневието си
- ✓ затруднена социална адаптация
- ✓ влошаване на здравословното състояние като цяло, поради липсата на достатъчно грижи.

Действащи социални услуги в общината за целевата група се предоставят от Комплекс за социални услуги гр.Брацигово, разкрит с Решение № 552/21.12.2010г. на ОбС - Брацигово.

Целева група - „Възрастни хора“

Подгрупа – „Пълнолетни лица с увреждания“

3.1. Общ брой – 641 лица

Лица с физически увреждания	144
От тях, лица със сензорни увреждания	93
Лица с множествени увреждания	232
Лица с умствена изостаналост	24
Лица с психични заболявания	59
Деменция	3
Онкологични заболявания	86

3.3 Рискови фактори за целевата група :

- ✓ риск от социална изолация
- ✓ от задълбочаване на увреждането
- ✓ от влошаване на психичното здраве
- ✓ липса на възможност за самостоятелен и независим живот

3.4. Действащи социални услуги за целевата група на територията на общината :

- ✓ Дневен център за възрастни хора с увреждания – Капацитет на услугата- 20.

До момента услугите в центъра са ползвали 109 потребители. Към момента услугите на центъра се ползват от:

- ✓ 5 потребителя целодневно
- ✓ 14 потребители по часово .

3.5. Оценка на потребностите и анализ на дефицитите от услуги и мерки .

С оглед на броя на възрастните лица с увреждания на територията на община Брацигово, капацитетът на действащите в момента СУ не задоволяват потребностите на увредените лица, но са необходими за определена група потребители.

Целевата група „възрастни с увреждания“ се очертава като една от най-големите рискови групи на територията на общината, което налага разкриването на нови форми на СУ , удовлетворяващи нейните потребности, а именно:

- ✓ Дневен център за възрастни с увреждания – деменция

Стремежът е към осигуряване на качество на живот, което гарантира пълноценното физическо , емоционално и познавателно развитие и социално включване на лицата с увреждания . Идеята е да бъдат предоставени разнообразни форми на социални услуги , касаещи рисковата група с цел хората да имат право на избор , който да удовлетвори най-пълноценно персоналните им потребности.

Подгрупа „ Самотни възрастни хора“

4.1.Общ брой от рисковата група –668 бр.

На територията на община Брацигово съществуват и 6 пенсионерски клуба.

4.2. Обща характеристика- целевата група включва мъже над 63 год. възраст и жени над 61 год. възраст .

4.3. Рискови фактори за целевата група :

- ✓ риск от социална изолация
- ✓ намаляване на възможностите за самостоятелен и независим живот
- ✓ изпадане в депресивни състояния, придружени с мисли за безполезност и суицизъм
- ✓ невъзможност да организират сами ежедневието си
- ✓ затруднена социална адаптация
- ✓ влошаване на здравословното състояние като цяло, водещо до безпомощност

4.4. Действащи социални услуги на територията на общината за целевата група:

- „Домашен социален патронаж“ с общ капацитет – 130.

- ✓ ДСП в гр. Брацигово, който е с капацитет 100 потребители, към него допълнително са включени и селата: с. Бяга – (2), с. Исперихово (3) , с. Козарско (6) и с. Розово (1) ,
- ✓ ДСП в с. Равногор с капацитет 30 потребителя.

В гр. Брацигово и село Равногор търсенето на услугата се увеличава, поради нарастване възрастовата граница на населението. Анализът на данните относно доставянето на услугата „Домашен социален патронаж ” Брацигово сочи, че броят на потребителите става по-висок от капацитета на услугата. Основен приоритет на ДСП е качествено приготвена храна и да бъде доставена на време. Към настоящия момент всички места са заети. Приемат се молби на желаещи, които по реда на записване и при освобождаване на свободни места се включват за обслужване. С приоритет се записват лица в крайна нужда след извършване на социална анкета от страна на социален работник в дома на лицето, заявило желание да ползва социалната услуга.

В община Брацигово от декември 2009 год. функционира по проект социална услуга Обществена трапезария, с финансовата подкрепа на Фонд „Социална закрила”, като общия брой на потребителите за общината от 2015г . е 80 потребителя.

4.5. Оценка на потребностите и анализ на дефицитите от услуги и мерки – възрастните хора са една от най-уязвимите групи от населението , както от психологическа така и от социално-икономическа гледна точка. Малкият размер на пенсиите, които получават , нуждата от грижи, скъпите медикаменти и чувството за безполезност са причина да се изолират от обществото, да изпаднат в състояние на депресия и отчаяние. Те имат нужда както от подпомагане при задоволяване на жизнените си нужди , така и от психологическа подкрепа и задоволяване на емоционалните и духовни потребности. На територията на община Брацигово тази целева група представлява една четвърт от населението, което само по себе си налага разкриването на допълнителни форми на СУ. ДСП , който е насочен главно към обслужване на жизнените им нужди е крайно недостатъчен. Разкриването на Дневен център за възрастни хора в с. Равногор е една добра възможност потребителите да получават комплексно обслужване от екип специалисти , както и да осмислят своето ежедневие. Да изживеят достойно старостта си , като откриват нови интереси, възможности и цели.

Анализът на състоянието и потребностите относно тази целева подгрупа води до следните изводи:

Самотните стари хора, които живеят в малките населени места са в състояние на социална изолация и имат нужда от подкрепа в ежедневието си. Обхватът на програмите по ОП”РЧР”, които предоставя общината, не са достатъчни, за да задоволят потребностите на всички желаещи кандидати. Но биха се подобрили, като се разшири териториалният обхват и с дейности, като поддържане на лична хигиена, хигиена на жилищните помещения, съдействие за снабдяване с помощно технически средства при ползватели с увреждания и др.

След планираното с цел развитие на предлаганите до момента и създаването на нови социални услуги, цели решаване на основните проблеми на рисковите целеви групи. Към момента са разкрити и предоставят мобилни услуги по проект „Център за почасово предоставяне на услуги за социално включване в общността или в домашна среда към Домашен социален патронаж град Брацигово” BG 05M9OP001-2.002-0027-C001 „Независим живот“ финансиран от оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Целевата група на проекта са хората с увреждания от цялата община, проекта има за цел да осигурят достъп до услуги в семейна среда, както за децата, така и за възрастни с увреждания. Услугите отиват при *Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2016- 2020г. на община Брацигово* 11

клиента – в квартала, в дома му, в болницата и т.н., които информират, подпомагат и подкрепят включване на лица от уязвими групи в подходящи за тях услуги.

Първо, услугата да отиде при потребителя, когато не се изисква специално оборудване (например, рехабилитатор и психолог могат да предоставят част от услугите на място при посещение по график). На място се предвиждат консултации за семействата и обучения за ползване на техническите помощни средства и др. Второ, чрез осигуряване на специализиран транспорт, потребителят може да бъде доведен до съответната услуга. Един от сериозните проблеми, характеризиращ системата на услугите в общината, е недостатъчният брой превантивни социални услуги за възрастни с ранна степен на интервенция. Предоставянето на тези услуги има ключова роля за предотвратяването на риска от социално изключване сред целевите групи.

Мерките за преодоляване на проблемите следва да предвиждат планиране и разкриване на мрежа от услуги за стари хора, която да интегрира съществуващи социални структури – читалища, пенсионерски клубове, клуб на хората с увреждания и др.

5. Видове социални услуги

5.1. Социални услуги за деца

Услуги от резидентен тип

- **Преходни жилища – гр. Брацигово – 2 бр. с капацитет 8 деца с общ капацитет 16 деца на възраст от 13 до 18 год.** Помещенията и сградата на Преходните жилища отговаря на стандартите и нормативните изисквания, в съответствие с капацитета им. Целта на услугата е да подкрепи потребителите да водят независим живот, подпомогнати от професионалисти, с цел подготовка за извеждането им от социалната услуга. Младежите се обучават в умения за добро себе представяне, обучения в семейни добродетели, комуникативни и емоционални умения, осигуряване на съдействие за получаване на здравни грижи и здравна профилактика, семейно планиране, професионално ориентиране, правно и гражданско възпитание, организиране на културни и спортни мероприятия и други дейности по организация на свободното време, занимания по интереси, включване в артдейности, наличие на образователни програми и осигурен достъп до информация. С предоставянето на социалната услуга Преходните жилища в общината, на ползвателите им се осигурява възможност да живеят в среда близка до семейната, да придобият навици и умения за водене на самостоятелен, по-организиран начин на живот и по-лесно интегриране в обществото. Няма данни за дискриминационно отношение.
- **Три центъра за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания – Брацигово с общ капацитет 40 деца.** Услугата е от резидентен тип, която предоставя жизнена среда за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство. В центъра се създава среда близка до семейната, при която децата получават необходимата им индивидуализирана грижа и подкрепа за личностно съзряване, и изграждане на умения за самостоятелен и независим живот. Организирането на живота и услугите в него са насочени към създаването на условия и нагласи на децата за равнопоставено участие в живота на местната общност. Голяма част от потребителите от ЦНСТ гр.Брацигово са включени в програма „Трудово-терапевтична работилница” към ЦОП с цел придобиване на кулинарни умения. На територията на КСУДС функционира и фризьорски салон. С помощта на спонсори там се провеждат курсове по фризьорство, като лицата преминали курса придобиват професионална квалификация. Програмите и дейностите в ЦНСТ за деца са удачно подбрани в съответствие с нормативните изисквания и добрите социални

практики. Работните процеси при доставка на социалните услуги са ефикасни и ефективни. В Дейността се съблюдава равнопоставеност на половете. Няма данни за дискриминационно отношение.

- **Наблюдавано жилище - гр. Брацигово - с капацитет 10 лица на възраст над 18 год.** Това е форма на социална услуга, оказваща подкрепа и консултиране на лица, навършили 18 години, които напускат специализирана институция, в преходно жилище им предстои да водят независим начин на живот. Потребителите на услугата са доволни от услугата и грижата, която получават в нея. Споделят, че са подкрепяни психологически и материално. Няма забележки и препоръки към услугата. Персоналът, работещ в нея е доволен от условията на работа и изградените отношения в екипа.

Услуги в общността за деца

- **Дневен център за деца и младежи с увреждания на възраст от 3 до 18 год. в гр. Брацигово - капацитет 24 деца и младежи.** Дневният център за деца с увреждания (ДЦДМУ) е комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите през деня, свързани с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните потребности от организация на свободното време и личните контакти. В ДЦДМУ се предоставят здравни, социални и педагогически услуги. Потребителите са доволни от материалната база, отношението на персонала и предлаганите услуги и помощта, която получават. Има напредъка в положителното развитие и състоянието на децата. Родителите смятат, че служителите разбират техния проблем, но някои от тях считат, че качеството на услугата ще се подобри чрез увеличаване на служителите в услугата. Дейностите в ДЦДМУ са удачно подбрани, съобразно нормативните изисквания. Осигурен е необходимия организационен капацитет и устойчивост на социалните услуги. Основна цел на центъра е, децата да получат алтернативна форма на грижи и специализирани услуги, а родителите им да получат помощ и подкрепа в тяхното отглеждане. Няма данни за дискриминационно отношение
- **Център за обществена подкрепа – Брацигово с капацитет 20 ползватели.** Центърът за обществена подкрепа /ЦОП/ е комплекс от социални услуги, свързани с превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви. В Центърът за обществена подкрепа се предлагат групови програми за формиране на социални умения, както за децата, така и за семействата им. Услугите се помещават в сгради и помещения, които съответстват на стандартите и критериите, и на нормативните изисквания съобразно капацитета им. Инфраструктурата е добра, осигурена е достъпна среда за потребителите на услугата. Програмите и дейностите в ЦОП са удачно подбрани – в съответствие с нормативните изисквания и добрите социални практики. Работните процеси при доставка на социалните услуги са ефикасни и ефективни. Въздействието на провежданите програми е позитивно. В дейностите се съблюдава равнопоставеност на половете. Няма данни за дискриминационно отношение

5.2. Социални услуги за възрастни

Услуга в общността за възрастни

- **Домашен социален патронаж -** В рамките на общината функционират два домашни социални патронажа, единият се намира в гр. Брацигово, с капацитет 100 ползватели, а втория обслужва населението на с. Равногор с капацитет 30 потребителя. В гр. Брацигово и село Равногор търсенето на услугата се увеличава, поради нарастване възрастовата граница на населението. Анализът на данните относно доставянето на услугата „Домашен социален патронаж ” Брацигово и Равногор сочи, че броят на

потребителите става по-висок от капацитета на услугата. Налице е необходимост от увеличаване на капацитета, за да не се компрометира качеството на доставяната услуга.

- **Обществена трапезария** - Брацигово, като общия брой на потребителите е 80. Основна цел на услугата е предоставяне на топъл обяд на нуждаещи се самотни хора
- **Дневен център за възрастни хора с увреждания в гр. Брацигово с капацитет 20 човека.** Социалните услуги, предоставяни от Дневния център ще дадат възможност на възрастните хора с увреждания да придобият нови знания, умения и навици за по-добро справяне с нуждите на ежедневието и за укрепване на психическото им равновесие. Той е комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостното им обслужване през деня, за задоволяване на всекидневните им здравни, образователни и рехабилитационни потребности, организация на свободното им време и осъществяване на лични контакти. Програмите и дейностите в ДЦВХУ са удачно подбрани – в съответствие с нормативните изисквания и добрите социални практики. Работните процеси при доставка на социалните услуги са ефикасни и ефективни. Въздействието на провежданите програми е позитивно. Доставчиците на социални услуги са изградили необходимия организационен капацитет за управлението им и в този смисъл са осигурили потенциална устойчивост на комплексите от социални услуги. Персоналът, работещ в ДЦВХУ е доволен от условията на работа и изградените отношения в екипа.
- **Мобилни социални услуги: Социални асистент, домашен помощник и личен асистент** . Услугите имат за цел да подобрят качеството на живот на хората с увреждания и възрастни хора с ограничения или невъзможност от самообслужване да получат грижа в семейна среда и подобряване на социалното им включване в обществото.

6. Основни изводи от ситуационния анализ и оценката на потребностите

Целта на анализа е да се определят приоритетите в областта на социалните услуги на местно ниво, съобразени със специфичните потребности на населението в община Брацигово.

Социалната политика на общината трябва да бъде насочена към развиването на нови форми и ефективна система от социални услуги, които поставят на първо място потребителя и отговарят на нуждите на общността, осигуряват равен достъп и възможност на всеки за реализация, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение.

Характерният за цялата страна демографски срив, не подминава и община Брацигово - намалява броят на населението в трудоспособна възраст (мъже и жени), застарява и намалява населението в селата.

Отчитайки различните фактори - външни и вътрешни, които влияят на социалните и демографските процеси, се наложиха следните изводи:

- Висок процент на безработица – 18.9 % ,
- Висок дял на малцинствата в община Брацигово- 19 %
- Висок % на възрастните хора в община Брацигово – 27 %
- Относително голям % на безработните хора без специалност или с основно образование спрямо общият брой на безработните
- Относително висок дял на хората с увреждания, както и на самотно живеещите стари хора.

7. Изводи за наличните социални услуги

Общи изводи за услугите за състоянието на социалните услуги в община Брацигово по отношение на:

➤ Териториално разпределение в общината.

Социалните услуги с изключение на ДСП са съсредоточени в гр. Брацигово. В останалите населени места се предоставят услуги само по проекти, финансирани от национални и оперативни програми.

➤ Съотношение между услугите в общността и специализираните институции.

Съотношението между разкритите през последните 2-3 години социални услуги в общността и тези от резидентен тип е 3: 1. Процесът на деинституционализация на специализираните услуги през последните години наложи реформирането и обособяването им в ЦНСТ/ Център за настаняване от семеен тип/, а социалните услуги в общността да увеличават броя и разновидностите си.

Налага се тенденцията за разширяване на мрежата от услуги в семейна среда за възрастни и деца в риск чрез разширяване обхвата на Домашен социален патронаж, разкриване на Дневни центрове за възрастни и социални услуги, предоставяни по оперативните програми.

➤ Степен на развитие на услугите за превенция на риска от социално изключване.

Налага се развитието на дейностите по превенция за подкрепа на семействата с деца в риск, възрастни хора с увреждания, самотно живеещи стари хора, лица в неравностойно положение , тъй като :

➤ Характеристика на спектъра на видовете услуги.

В общината се предоставят незначителна част от съществуващите форми на социални услуги:

- ✓ Социални услуги в общността за деца – ЦОП и ДЦДУ
- ✓ Социални услуги от резидентен тип за деца – два броя ПЖ, три броя ЦНСТ и един брой НЖ
- ✓ Социални услуги в общността за възрастни - един ДЦВХУ, ДСП и Обществена трапезария
- ✓ Мобилни социални услуги – „Социален асистент“, „Домашен помощник“, „Личен асистент“
- ✓ Хората в селата ползват главно услугите на ДСП и мобилните услуги, което е крайно недостатъчно.

➤ **Достъпност на услугите.**

Функциониращите социални услуги се характеризират със своята достъпност за всички нуждаещи се граждани както на общината, така и от страната. Единственото ограничение е в капацитета на услугите – броят на желаещите ползватели е по-голям от възможностите в момента.

➤ **Обхват на услугите, предоставени от външни доставчици.**

В община Брацигово няма други доставчици на социални услуги освен Общината, което налага включване през следващите години на неправителствения сектор в планиране и доставяне на социални услуги на местно ниво. Развиване на широко публично-частно партньорство и включване на всички заинтересовани страни ще доведе до по-пълното разрешаване на проблемите на хората с увреждания, децата в риск и възрастните хора.

Общи изводи за услугите за деца:

Степен на развитие на услугите от резидентен тип и общността, превенция.

Недостатъчно развитие и превенция на социалните услуги за деца.

Заклучения за качеството на услугите за деца и съответствие с реалните потребности:

- ✓ Превенцията сред семействата и децата в риск все още не е на нужното ниво, за да им се оказва всеобхватна подкрепа.
- ✓ Услугите за превенция на рисковите групи: непълнолетни майки, родители с нисък родителски капацитет, родители на деца с проблемно поведение, са все още в начален етап на развитие.
- ✓ Липсва взаимодействие между специалистите, работещи в сферата на социалните услуги и НПО при работата с деца с проблемно поведение и деца, застрашени от отпадане от училище.

Идентифицирани дефицити / липси на услуги. - На територията на община Брацигово няма разкрити социални услуги за непълнолетни майки, родители с нисък родителски капацитет, родители на деца с проблемно поведение.

- Център за работа с деца на улицата

Изводи за услугите за възрастни и стари хора:

Услугите за възрастни с увреждания и стари хора в община Брацигово се предоставят в общността.

В град Брацигово функционира Дневен център за възрастни хора с увреждания, който не може да обхване всички групи инвалидност, за това е необходимо развитието на Дневни центрове за възрастни с увреждания - с деменция, поради високия процент на хората с такова увреждане.

Домашният социален патронаж - най-старата и най-достъпна услуга в общността за стари хора, може да бъде подобрена чрез разширяване на териториалния си обхват и с

дейности като: поддържане на личната хигиена и хигиената на жилищните помещения, обитавани от ползвателя; съдействие за снабдяване с необходимите технически помощни средства при ползватели с увреждане и др., но е необходимо увеличаване на щатния персонал и закупуване на ново оборудване.

Социалните услуги „Социален асистент”, «Домашен помощник» и «Личен асистент» са необходими.

Идентифициране на дефицити и липси от услуги.

Имайки предвид социалния статус и възрастовата структура в община Брацигово, разкриването на социални услуги от пенсионен тип би довело до ограничаване на изолацията на тези хора с разкриването на следните услуги :

- ✓ Дневен център за възрастни хора в с. Равногор
- ✓ Център за настаняване от семеен тип за лица с увреждания – деменция” - град Брацигово

8. Разкриване на нови социални услуги

В процеса на анализ и обобщаване на резултатите на територията на община Брацигово има следните намерения за разширяване на съществуващите и/или разкриване на нови социални услуги. Намерения са представени, както следва:

Вид услуга/община	Година на разкриване	Местоположение
Дневен център за възрастни хора в с. Равногор	2018	с. Равногор
Център за настаняване от семеен тип за лица с увреждания – деменция” - град Брацигово	2018	Гр. Брацигово
Център за работа с деца на улицата	2017	Гр. Брацигово
Устойчивост на услугите Домашен социален патронаж, Личен асистент, Социален асистент, домашен помощник	-	Община Брацигово

Община Брацигово заявява намерение да осигури устойчивост на услугите „Личен асистент”, „Социален асистент” и „Домашен помощник”. Очевидно, тези услуги са се наложили в местните общности като ефикасни и ефективни средства за пряко подобряване качеството на живот на ползвателите на услугите.

9. Препоръки за развитие на социалните услуги в общността

- Осигуряване устойчивост на постигнатите резултати и продължаване на тенденцията за разкриване на услуги в общността за сметка на институционална грижа
- Изграждане на механизми за партньорства между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на деца и семействата в риск, както и за преодоляване на бедността и социалната изолация, разширяване и активно търсене на форми за публично-частни партньорства в областта на разкриване и управление на социални услуги, с цел предлагане на по-ефективни и по-гъвкави социални услуги за лицата в риск.
- Планиране и осъществяване на дейности насочени към развиване на информационни кампании и реализация на социалната услуга „приемна грижа”,
- Разработване и разкриване на модели на превантивни социални услуги с ранна степен на интервенция, имащи за цел да предотвратят загубата на независимостта на възрастните хора и тяхната социална изолация. Разработване на превантивни модели на социални услуги, насочени към работа със семействата и близките на възрастните хора.
- Укрепване капацитета на общината и на другите доставчици на социални услуги за възрастни да прилагат интердисциплинарен подход при предоставяне на социални услуги за възрастни хора и да инвестират в човешки ресурс, специалисти и екипи, подготвени да работят с тази целева група. Необходими са повече обучения и теоритична специализация на ангажирания персонал. Затова е необходимо да се търсят партньорства с организациите,

работещи в сферата на услуги за възрастни, с професионални организации и учебни заведения, подготвящи социални работници, рехабилитатори и медицински персонал, както и с други организации, имащи отношение към сферата на социални услуги за хора в третата възраст.

- Осигуряване устойчивост на социалната услуга „Личен асистент“ като алтернатива на институционализацията и като средство за подкрепа за достоен самостоятелен живот в домашна среда на лицата в риск и след преминаването им към общините
- Продължаване процеса по изграждане на достъпна архитектурна среда за хората с увреждания.
- Разширяване капацитета и обхвата на съществуващите мобилни услуги и по-широко покриване на нуждите на хората от малките населени места
- Регулярно провеждане на информационни кампании, във връзка с промоция на видовете, целите и целевите групи, към които са насочени социалните услуги.

10. Отговорности и роли в изпълнението на стратегията

10.1. Управление на изпълнението на стратегията, оперативно планиране, отчетност

Ролята и задачата на общината и институциите на общинско ниво, и всички другите заинтересовани страни в изпълнението на стратегия за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

10.1.1. ДСП – Пещера (с отделите си по Социална закрила и Закрила на детето) носи отговорност и изпълнява конкретни задачи при реализирането на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги:

- Прави предложения до кмета на общината за предоставяне на социални услуги;
- Прави предложения до РДСП за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;
- ДСП и ОЗД управляват случаите на хората и децата в риск; разработват оценки и индивидуални планове за децата и лицата, настанени в специализирани институции;
- Осъществяват сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации във връзка с областната стратегия и предвидените дейности в нея;
- Събират и актуализира данните на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;
- ОЗД подпомага интегрирането на деца в КСУДС, в детски ясли, детски градини и предучилищно образование; съвместно с мрежата от ЦОП в общините ОЗД работят за изграждане на връзки между децата, настанени в СИ и семейството им; провежда дейности за изграждане на родителски капацитет, за задържане и реинтеграция на децата в училище и за превенция на рисковото поведение.

10.1.2. Община - Общината отговарят за цялостното изпълнение на общинската стратегия за развитие на социалните услуги на нейната територия. За тази цел тя разработват, приемат и прилагат общинска програма за развитие на социалните услуги и план за действие. Нормативно установено е, че местното самоуправление се осъществява от общинския съвет, а местната изпълнителна дейност - от кмета и общинската администрация. Така или иначе в своята съвкупност те заедно осъществяват местната власт.

Местната власт разработва и изпълнява интегрирана политика за развитие на хората в риск на тяхната територия като комбинира ресурсите и координира дейности в сферата на социалното подпомагане, образование, здравеопазване, политики на пазара на труда, водени от интересите и нуждите на групите и хората в риск. Общината е доставчик на социални услуги. Общината развива интегрирани политики в подкрепа на децата в риск, хората с увреждания и старите хора. Осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението ѝ и оценка на нуждите на групите в риск.

10.1.3.1. Общинския съвет:

- Обсъжда и приема общинската стратегия / програма за развитие на социални услуги на територията на общината и годишния оперативен план за изпълнението ѝ по предложение на кмета на общината;

- Одобрява докладите за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги по предложение на кмета на общината;

- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината и планирани в стратегия.

- Взема решения, свързани с развитие на СУ на територията на общината (откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр.).

Решение за развиване на конкретна социална услуга се взема от Общинския съвет, като преди това е било разгледано в съответната постоянна комисия и консултирано по въпросите, свързани с финансирането. Предложението се внася от кмета или от общинските съветници.

10.1.3.2. Кметът на общината:

- Организира изработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и на програмата за реализацията му и след съгласуване с Обществения съвет по социално подпомагане ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;

- Организира разработването на общинските секторни политики и – след гласуването в Общинския съвет – организира цялостното им изпълнение. Кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите за развитие на социалните услуги с общите хоризонтални мерки за социално включване;

- Ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги;

- След съгласуване с Обществения съвет представя годишен и заключителен доклад за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги за одобряване от общинския съвет;

- Осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги и оценка на нуждите на групите в риск.

- Търси възможности и осигурява финансиране от различни финансови източници за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в стратегия.

10.1.3.3. Общественият съвет по социално подпомагане и услуги е консултативен орган към общината за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между община, централни държавни органи и доставчици на социални услуги с цел реализиране на социалната политика в конкретната общината. Неговата роля в изпълнението на стратегията е свързана с:

- Обсъждане на общинската стратегия и осъществяване обществен контрол върху развитието на социалните услуги и инициативи, съобразно стратегията;

- Стимулиране на партньорството между местната власт и доставчиците на социални услуги за реализиране на планираните дейности в стратегията на територията на общината.

Местните власти носят конкретни отговорности също за иницирането и изпълнението на хоризонталните политики и мерки за социално включване. В този контекст, общината поема и основната отговорност за изпълнението на мерки за социално включване, предвидени в Стратегията, например:

- Координира и инициира развитието на програми за повишаване на родителския капацитет, задържане на децата в училище, повишаване на качеството на образование и

превенция на рисково поведение на деца съвместно с училищата и центровете за обществена подкрепа;

- Отговаря и осигурява условия за обхващане на всички деца на територията на общината в подготвителни групи и класове, гарантира спазването на задължителното изискване за записване на ученици в първи клас след завършена предучилищна подготовка в общинските училища;

- Координира и инициира развитието на програми в училищата за превенция на отпадането от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи, както и за навакване на образователни пропуски;

- Развива смесени социално образователни услуги в Центровете за обществена подкрепа за превенция на отпадането и задържане на децата в училище;

- Развива интегрирана политика за подкрепа на хората в пенсионна възраст чрез комбиниране на ресурсите на Домашен социален патронаж, националните и оперативните програми за предоставяне на грижи в домашна среда и за осигуряване на заетост (НПСПОЗ), клубовете на пенсионера и читалища; Разширява функциите на патронажа и развива мобилни екипи за предоставяне на домашни грижи;

- Осигурява условия за посещаване в масови детски градини и училища на деца с увреждания, включително с осигуряване на транспорт и на достъпна среда.

10.1.4. Дирекция Бюро по труда - Пещера

Дирекция Бюро по труда участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (възрастни с увреждания, младежи напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, в това число хора от ромски общности в обособени квартали) и мерки за подкрепа на семействата на групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

Основната роля на дирекцията "Бюро по труда" по изпълнението на стратегията включва:

- Участие в разработването на областни и местни програми за заетост и за обучение на рискови групи;

- Консултиране на младежи, напускащи и напуснали институции с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;

- Разработване на мерки и програми съвместно с общините за професионална квалификация и включване на пазара на труда на възрастни с увреждания и на роми, живеещи в затворени етнически общности;

- Участие в разработването на програми за обучение и пренасочване на персонал от специализираните услуги;

- Посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи с цел намиране на работа;

- Активно взаимодействие с институциите от други сектори (системата на здравеопазването, образованието и социалните услуги, териториалните органи на изпълнителната власт, органите на местното самоуправление, ръководствата на регионалните структури на представителните организации на работниците, служителите и на работодателите, НПО) при прилагането на областната стратегия за развитие на социалните услуги в община Брацигово.

10.1.5. Участие на НПО

Важна роля в изпълнението на стратегията играят НПО – част от тях участват в предоставянето на социални услуги като преки доставчици, други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и групите в риск в община Брацигово. Гражданските организации предоставят социални, здравни и образователни услуги на територията на общината и областта за хора в риск. Съвместно с общините, териториалните структури на АСП и гражданите НПО разработват интегрирани

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2016- 2020г. на община Брацигово 21

политики и мерки за социално включване. Участват в иницирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общините и/или водещи организации за проектите. Подпомагат училищата, ЦОП и специализирани услуги при работа със семейството и с деца за изграждане на умения за самостоятелен живот и индивидуално развитие, задържане в училище, превенция на рисково поведение и зависимости.

НПО участват в актуализирането на Стратегията, в изготвянето на годишен план за действие и в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението ѝ като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

10. 2. Механизми на партньорството

Ефективното междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги в община Брацигово, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси. Изграждането на механизми на партньорство е определено като **приоритетно направление 4** в Общинската стратегия – Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги и обхваща следните **цели и задачи**:

- Повишаване на ефикасността на услугите и осигуряване на равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество чрез:
 1. Стимулиране и развиване на междуобщинско партньорство в социалните услуги.
 2. Развиване на ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и услуги.

При изпълнението на Стратегията са заложили конкретни дейности за развиване и апробиране на механизми за осъществяване на планираните смесени услуги и съвместни дейности между общата и секторите в решаването на проблемите на рисковите групи. В плана за първата година на стратегията е предвиден консултативен процес на две нива – политическо и експертно – за разработване на модели и процедури на взаимодействие между ангажираните заинтересовани страни.

В община Брацигово ще бъдат използвани разнообразни инструменти за сътрудничество като:

- Споразумения за съвместна работа за инициране /изпълнение на общи дейности, междуобщински и смесени услуги – определят се рамкови правила на съвместна работа; формализират се и се издигат на по-високо ниво традиционно добри взаимоотношения;
- Партньорства – съвместни действия в определени от споразумението насоки за съвместна работа;
- Граждански/обществени съвети с постоянно действие;
- Съвместно разработване на Общински планове за развитие, бюджета на общината, други стратегии, концепции и други;
- Обществени форуми – с периодично действие и вземане на консенсус и конференции с консенсус;
- Отворени работни групи с участие на всички заинтересовани страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи.

Привличане на местния бизнес и организациите на предприемачите при изпълнението на стратегията (за интегриране на пазара на труда на младежи, напускащи социалните услуги от резидентен тип, за изграждане на социална инфраструктура, поддържане на различните сгради за социални услуги, социално предприемачество).

Развитие на публично-частните партньорства при финансиране и съфинансиране на пилотни алтернативни социални услуги, които са от особено значение за решаване на проблемите на рисковите групи, но са извън кръга на държавното финансиране.

10.3. Участие на общината в мониторинга и оценката

10.3.1. Създаване на комисия за мониторинг и оценка

Оперативното изпълнение на дейностите изисква да се обособи комисия за мониторинг и оценка (ЗМО) с ясни и конкретни задачи и отговорности, което да разполага относителна независимост от преките изпълнители на услугите и мерките за социално включване.

Задачите и отговорностите на комисията.

- Координира цялостната дейност по мониторинг и оценка в община Брацигово;
- Планира дейностите за мониторинг и оценка – изработва и съгласува дългосрочните и годишните оперативни планове за мониторинг и оценка на изпълнението на стратегията;
- Изпълнява посещения на място за наблюдение на дейности и социални услуги в общината;
- Обсъжда заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка;
- Организира разпространението на резултатите от мониторинга и оценката сред заинтересованите страни и сред обществеността.
- Участва в дискусии за определяне на ключовите въпроси на мониторинга и оценката и представя коментари по докладите за мониторинг и оценка;
- Събира и систематизира текуща информация за социалните услуги и дейности;
- Организира дискусии по общини за обсъждане на заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка на изпълнението на Стратегията.

10.3.2. Планиране и изпълнение на дейностите за мониторинг и оценка

Планът за действие по прилагането на системата за мониторинг и оценка предвижда разработване и приемане на:

- (а) дългосрочни планове за тригодишен период – първият период обхваща 2016-2018 г. и вторият период - 2019-2020 г.;
- (б) годишни оперативни планове за дейностите по мониторинг и оценка за всяка година от изпълнението на стратегията.

Дългосрочните и годишните планове за мониторинг и оценка се разработват от основния екип на ЗМО.

Задължителните дейности по мониторинг и оценка включват:

- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения;
- Създаване и постоянно актуализиране на база данни на областно ниво с разбивка по общини, територии, теми, рискови групи и пр.;
- Актуализиране, систематизиране и анализ на данните за ключовите базови индикатори за ситуацията;
- Събиране на информация и анализ на индикаторите за прогреса в изпълнението на Стратегията;
- Разработване на годишен мониторингов доклад за цялостното изпълнение на Стратегията;

11. Ресурси

11.1. Финансов анализ на дейностите на община Брацигово

Таблица : Структура на разходите по видове в община Брацигово

РАЗХОД	2013г.	2014г.	2015г.
Заплати	2501740	2700364	2822242
Осигуровки	475497	512134	506172
Издръжка	1557106	1610700	1524856
Платени данъци, такси и административни санкции	-	-	78027
Стипендия	8085	31232	31367
Трансфери за домакинства / помощи	25232	27399	26875
Субсидия за организации и предприятия	120719	148030	17 7210
Членски внос	2692	3783	3330
ОБЩО	4691072	5033642	517 0079
Основен ремонт	255 470	1301589	679081
Придобиване на ДМА	100 405	513 919	457 953
Придобиване на нематер.активи	1638	5489	4149
Придобиване на земя	-	-	3340
Капиталови разходи общо	357513	1820997	1144623
Разходи за лихви	27219	25989	12764
ОБЩО РАЗХОДИ	5075803	6880628	6327466

Таблица: Разходи по функции (лв.)

№	ФУНКЦИЯ	2013 г.	2014 г.	2015г.
I.	Общи държавни служби	854166	929417	914578
II.	Отбрана и сигурност	87046	176579	517355
III.	Образование	2036420	2697137	2075044
IV.	Здравеопазване	82918	88613	92490
V.	Социално осигуряване , подпомагане и грижи	922857	1071927	1130659
VI.	Жилищно строителство , благоустройство , комунално стопанство и опазване н околната среда	604307	927039	954967
VII	Почивно дело, култура, религиозни дейности	224386	682020	346101
VIII.	Икономически дейности и услуги	236484	281907	283508
IX.	Разходи неklasифицирани в другите функции	27219	25989	12764
	ОБЩО РАЗХОДИ	5075803	6880628	6327466

Таблица: Социални услуги делегирани от държавата дейност за 2015г.

Вид услуга	Капацитет	Бюджет	Сума лв.
ЦНСТ Брацигово	30	Делегирано държавна дейност	364 661 лв.
ДЦВХУ Брацигово	20	Делегирано държавна дейност	212 035 лв.
ЦОП – Брацигово	20	Делегирано държавна дейност	85 950 лв.
Преходни жилища - Брацигово	16	Делегирано държавна дейност	118 400 лв.
ДЦДУ - Брацигово	14	Делегирано държавна дейност	85 246 лв.
Наблюдавано жилище – Брацигово	10	Делегирано държавна дейност	60 100 лв.
Домашен социален патронаж	150	Общински бюджет	128 180 лв.
Обществена трапезария	80	Фонд социална закрила	20 621,99 лв.
Осигуряване на топъл обяд	50	Оперативна програма за храните и / или за материално подпомагане	8 359, 85 лв.
		ОБЩО :	879 907,84

Изводи : На първо място трябва да се посочи силната зависимост на общината от републиканския бюджет, от който получава субсидии- за делегираните от държавата дейности и изравнителна субсидия, чрез която се осигурява финансиране на местните дейности.

На второ място може да се постави самият процес на планиране, който сега повече е фокусиран към националните приоритети и програми, откъдето и по линията на които се получават преобладаващите средства за общински нужди. Общинският процес на планиране в голяма степен е предопределен от вижданията на централните управленски органи. В него местните средства „ играят помощна роля , поради малката величина на собствените средства. При определяне източниците на финансиране се дава приоритет на делегирането от държавата на средства за общините, които са призвани да предоставят социалните услуги, съобразно с местните потребности.

На трето място е необходимо да се търси по-нататъшно реструктуриране на общинските разходи, като се има предвид застаряващото население и обезлюдяването, особено в селата, както и икономическата миграция на част от населението на общината.

11.2. Други необходими ресурси

Важен фактор в развитието на социалните услуги е кадровата осигуреност на действащите и предвидените за разкриване заведения за социални услуги. Общината трябва да предвидят средства за преквалификация на работещите социални работници и придобиване на подходяща квалификация за тези, които се предвижда да постъпят в сектора на работа през следващия период. Наред с това подходяща квалификация и преквалификация трябва да придобият и общинските служители, които са отговорни за социалните дейности. Така че към групата на обучаващите трябва да се предвидят и работещите сега общински служители, както и предвидените допълнително минимум две лица за всяка община. Във връзка с това е подходящо да се формират партньорства с обучаващи организации и институции за организиране на обучителни курсове, финансирани по оперативните програми (ОП Развитие на човешките ресурси и ОП „Добро управление „).

С оглед на териториалното разполагане на социалните услуги, общините трябва да направят пълен списък на възможните обекти (сгради, помещения и пр.), които могат да се използват за разкриване на социални услуги. Такъв на този етап липсва. Възможните обекти трябва да са съобразени с визията за развитие на социалните услуги, заложена в стратегията, като се елиминира всякакво маргинализиране на тяхното предоставяне.

Към средствата, които непосредствено се предвиждат за развитие на социалните услуги, трябва да се добавят и тези, които в значителна степен подобряват социалния статус на нуждаещите се. Те се отнасят към други бюджетни функции (по Единната бюджетна класификация), но могат да доведат до елиминиране на някои потребности от социални услуги. Става дума за изграждане на общински социални жилища за бедни и самотни семейства, за подобряване на транспортните връзки между общинския център и селищата от общината, като се стимулира развитието на частната инициатива. Във връзка с това може да се предвиди определен процент (поне 10%) от средствата по функция „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда”, в която за жилищно строителство сега почти нищо не се планира, а всички заделени средства отиват гладно за благоустройство и комунално стопанство.

12. Заключение и препоръки

Настоящият стратегически документ за развитие на социалните услуги в община Брацигово е първата цялостна синтезирана идея за предоставяне на изброените социални услуги, предвидени по приоритети. Без да има претенции за изчерпаемост и пълна всеобхватност тя е основата на доказани потребности на общността и е основата на бъдещи дискусии и обсъждания на различни нива и от много целеви групи на потребители, за да се превърне в реалистична дългосрочна програма за развитие на социалните услуги чрез включване на всички страни имащи ангажименти или намерения да решават социални проблеми на жителите на общината.

Така предложената стратегия остава отворена и подлежи на допълнение и промяна. При необходимост от актуализация промените се гласуват от ОбС- Брацигово. Неразделна част от стратегията е оперативен план с времеви график за изпълнение.

Общи препоръки към развитието на социалните услуги в община Брацигово.

- ✓ Да се развие максимално широко партньорство и включване на всички заинтересовани страни по въпросите за развитие на социалните услуги в общината на общинско, областно и национално ниво.
- ✓ Да се предвидят целенасочени мерки за преодоляване на липсата на експертен персонал и/или недостатъчната квалификация на помощния персонал, без което е трудно осъществимо развитието на необходимите социални услуги в селата.
- ✓ Подпомагане развитието на капацитета на неправителствения сектор за участие в разработването и прилагането на местни политики, чрез подобро партньорство с местните (общински) власти.

Конкретни препоръки за развитието на услугите:

За деца и семейства с деца в риск.

- ✓ Обединяване на усилията на специалистите, работещи в сферата на социалните услуги, на педагозите от детските и образователни институции и на НПО в подкрепа на деца с проблемно поведение и деца, застрашени от отпадане от училище, като се създаде ЦОП .

За пълнолетни лица и хора с увреждания.

- ✓ Включване в образователни програми за ограмотяване и за завършване на образователна степен с фокус към ромската общност.
- ✓ Разширяване на мрежата от здравни и трудови медиатори.
- ✓ Адаптиране на междуселищния транспорт в общината за хора с увреждания.
- ✓ Разкриване на Дневен център за възрастни с увреждания - деменсия в гр.Брацигово .

За стари хора.

- ✓ Доразвиване на утвърдените по своето значение социални услуги в общността „Личен асистент“, „Домашен помощник“, „Социален асистент“ и Домашен социален патронаж.
- ✓ Разкриване Дневен център за възрастни хора в с. Равногор .
- ✓ Разкриване на сезонни обществени трапезарии.

Настоящата стратегия за развитие на социалните услуги на община Брацигово е приета с Решение№ .../ на ОбС - Брацигово

13.Оперативен план с времеви график за изпълнение на Общинската стратегия

№	Услуга / дейност / мярка	местоположение	2016	2017	2018	2019	2020	Източник на финансиране	Изпълняваща организация
1	Център за работа с деца на улицата	Брацигово		X	X	X	X	Оперативни програми, ДДД ¹	
2	Общински политики за подкрепа на социалните ресурси на уязвими семейства	Брацигово		X	X	X	X	Текуща дейност	Община, ЦОП, СУ
3	Програми и кампании – превенция на рисковото поведение	Брацигово и всички училища от общината	X	X	X	X	X	Текуща дейност	Община, ДСП, училища, ЦОП
4	Обучение за разпознаване случаи на насилие	Община Брацигово		X	X	X	X	Текуща дейност	Община, ДСП, МКБПМН, ЦОП, училища
5	Мерки за реакция на насилието над деца и експлоатация на детски труд	Община Брацигово	X	X	X	X	X	Текуща дейност	,МКБПМН, ОЗД, ЦОП, НПО
6	Дейности по приемна грижа на общинско ниво	ЦОП – община Брацигово	X	X	X	X	X	ДДД ¹	ЦОП от общината
7	Мерки за интегриране на деца с увреждания в масови детски градини и училища	Община Брацигово	X	X	X	X	X	Бюджет обрвоание, проекти	Община, училища детски градини, НПО, РЦ -РИО
8	Смесени социално-образователни услуги за превенция на зависимостите и рисковото поведение	Община Брацигово			X	X	X	Собств. средства, проекти	Училища, ЦОП,
9	Домашни социални патронажи – продължаване и разширяване на дейностите	Община Брацигово		X	X	X	X	Общ.бюджет	Община Брацигово
10	Дневен център за възрастни хора	с. Равногор			X	X	X	Оперативни програми, ДДД ¹	
11	Услуги в домашна среда - домашен помощник, социален асистент, личен асистент	Община Брацигово	X	X	X	X	X	Оперативни програми Програми АХУ	Община Брацигово
12	Център за настаняване от семеен тип за лица с увреждания – деменция				X	X	X	Оперативни програми, ДДД ¹	Община Брацигово

ДДД¹ - Делегирана държавна дейност

Обобщена таблица за социалните услуги в община Брацигово

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
УСЛУГИ ЗА ДЕЦА						
Център за обществена подкрепа	Деца от 0 до 18 години; Уязвими семейства с деца от 0 до 18 години от всички населени места в общините; Деца от социални услуги от резидентен тип . Деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; Деца жертви и извършители на насилие	община Брацигово	30	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви	Брацигово	Налична
Дневен център за деца и младежи с увреждания	Деца и младежи с увреждания	Брацигово	14	Превенция на изоставянето. Консултиране, дневна грижа, рехабилитация, логопедична помощ, информирание и обучение, специа- лизирани медицински грижи	Брацигово	Налична
Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания	Деца и младежи лишени от родителски грижи;	Брацигово	40	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи, изграждане на умения за самостоятелен живот, осигуряване на здравни и образователни услуги;	Брацигово	Налична

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
Преходни жилища	Младежи и девойки от 13 до 18 години; ползвали социални услуги от резидентен тип	Брацигово	2 x 8	за придобиване на знания и умения за самостоятелен живот, с цел реалната и същинска социализация; предвид факта, че лицата са ползвали социални услуги в специализирани институции, следва да се наблегне на индивидуалния подход спрямо тях, който ще доведе до усвояване на практически валидни знания, умения и компетентности.	Брацигово	Налична
Наблюдавано жилище	за лица, навършили 18 години изведени от социални услуги от резидентен тип	Брацигово	10	подкрепа за социална интеграция и професионална реализация при прехода към самостоятелен независим живот, Изграждане на умения за самостоятелен живот, услуги, свързани с повишаване на квалификацията, преквалификация, кариерно консултиране и посредничество за намиране на работа	Брацигово	Налична

УСЛУГИ ЗА ВЪЗРАСТНИ

Дневен център за възрастни с увреждания	възрастни и стари хора с увреждания и/или зависимости, както и техните близки	Брацигово	20	Осигуряване на храна, лични и социални контакти, консултации Задволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности от организация на свободното време и личните контакти	Брацигово	Налична,
---	---	-----------	----	---	-----------	----------

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
УСЛУГИ В ОБЩНОСТТА						
Домашен социален патронаж Общинска дейност	Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужване, които имат нужда от грижа в семейна среда	Брацигово Равногор	130	Изпълняват дейности за доставка на храна на самотно живеещи стари хора в отдалечени населени места без достъп до услуги; предоставянето на услуги на възрастни хора и лица с увреждания, съобразно техните нужди и желания за подобряване на условията им на живот, в социално-битов, публично-правен и здравословен аспект.	Брацигово Равногор	Налична Налична
Обществени трапезарии "Фонд социална закрила"	Самотно живеещи стари хора и лица с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда	Брацигово	80	Изпълняват дейности за доставка на храна на самотно живеещи стари хора, бездомни, социално слаби, хора с увреждания в населени места без достъп до услуги	Брацигово	Налична Финансира се от Фонд "Социална закрила"
Личен асистент услуга в общността по ОП „ Развитие на човешките ресурси“ (към декември 2015г.)	Деца и лица с различни увреждания. Стари хора с трайни увреждания, или с тежко здравословно състояние, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	Брацигово	48	Осигуряване на грижи в семейна среда за лица, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си. Осигурява заетост на лицето от семейството, което се грижи за него.	В цялата община	финансира се по Оперативни програми

Обобщена таблица за планираните услуги в община Брацигово

Услуга, Вид	Потребители			Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Брой	Териториален обхват				
УСЛУГИ ЗА ДЕЦА							
Център за работа с деца на улицата	Деца избягали от дома си или от социални услуги от резидентен тип ; Деца необхванати от образователната система или отпаднали от нея; Скитащи деца; Деца жертви на злоупотреба, насилие или експлоатация и от родители със зависимости и хронични заболявания; - семейства, при които се наблюдава продължително отсъствие на родителите от страната поради икономически причини; -социално занемарени деца;	1	Община Брацигово	15	Превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата, чрез индивидуална работа с детето и неговото семейство, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, ограмотвяване на децата, обучение в родителски умения.	Град Брацигово	Нова – 2017г.
УСЛУГИ ЗА ВЪЗРАСТНИ							
ЦНСТ за възрастни хора с деменция		1	Община Брацигово	15		Град Брацигово	Нова - 2018
Дневен център за възрастни хора	Възрастни хора	1	Община Брацигово	20	Дневни и почасови грижи; медицинска и социална рехабилитация; Мобилни услуги; Осигуряване на храна, лични и социални контакти;	село Равногор	Нова -2018г.